

O ÎNCERCARE DE PORTRET

MARIUS SALA

Schi ele de portret pe care le-am făcut până acum au avut la bază observații adunate timp de mulți ani. De această dată mă aflu în situația neobișnuită de a găsi cuvintele potrivite pentru a vorbi despre o doamnă a lingvisticii românești, Gabriela Pană Dindelegan, pe scurt GPD, fără să fi colaborat mulți ani cu ea. În ciuda acestei „deficiențe” nu vreau să lipsesc din corul celor care o omagiază (mă văd situat în acest cor undeva într-o margine a ultimului rând, cu capul întins, ca să apară și eu în „poza de familie”).

Îmi cer scuze că nu pot preciza când am stat mai mult de vorbă pentru prima dată. Ne-am cunoscut ca prieteni ai unor fete ce se pregăteau pentru admiterea la liceu, Marta și eu și Iulia a mea. Îmi amintesc cum, la o edină într-un amfiteatru la Drept (institutul era „arondat” în acea vreme pe lângă Facultatea de Filologie), ea compunea un text, un „comentariu” de literatură pentru Marta. Era foarte concentrată și umplea pagini cu scrisul ei ultraordonat. Eu, indiscret cum am fost toată viața, am „reperat-o” din rândul din spate că nu se preocupa de ce se vorbea la respectiva edină. Când a remarcat că o urmăresc, mi-a spus: „Ei, domnu’ Sala, avem fete de care trebuie să avem grijă.” Obrazul și s-a colorat și pleoapele i se agitău, pentru că a fost totdeauna un om disciplinat și numai sentimentul matern ar fi putut justifica gestul ei. (Sentimentul matern este la fel de puternic și acum, când a devenit bunică, și când caut subiecte de cercetare la Paris, unde se află și Marta.)

Au trecut anii și numele GPD a apărut pe coperta unor cărți: la început teza de doctorat *Sintaxa transformățională a grupului verbal în limba română* (1974), publicat de Editura Academiei, apoi altele – *Sintaxa limbii române. Partea I. Sintaxa grupului verbal* (1976), *Teorie și analiză gramatică și Sintaxă și semantică. Clase de cuvinte și forme gramaticale cu dublă natură* (ambele apărute în 1992), *Elemente de gramatică. Dificultăți, controverse, noi interpretări* (2003), dintre care unele pornesc de la cursurile ținute la facultate. Nu sunt eu în măsură să le apreciez, dar știu că ele au contribuit la crearea unei imagini de învidiat: este recunoscut că cel mai de seamă reprezentant al noii generații de specialiști în domeniul gramaticii generale și în cel al gramaticii limbii române. Lucrurile nu s-au oprit aici. Un mare proiect de lucrare colectivă, *Dicționar de terminologie ale limbii* elaborat împreună cu Angela Bidu-Vrâncănu, Cristina Clărau, Liliana Ionescu-Ruxandoiu și Mihaela Manca (au colaborat și Camelia Stan și Marina Rădulescu), la care contribuția omagiatei a fost substanțială (îmi amintesc cum a luptat pentru publicarea cărții!) ne-o arată preocupată și de problemele terminologiei lingvistice și de teoria limbii. Interesul major al acestei lucrări explicite și succesive și faptul că a primit Premiul Academiei Române. Cartea poate sta alături de principalele dicționare de acest fel publicate în străinătate în ultimii ani. Este o carte pe care o consult adesea cu mult folos și de fiecare dată îmi dau seama ce volum de muncă și de organizare stă la baza ei.

GPD are vocația marilor proiecte. Alături de dicționarul amintit a lansat, la facultate (unde este efedra Cătrei de limba română), o cercetare asupra dinamicii lexicului limbii române actuale. Primele două volume apărute arată cât de important este demersul respectiv. Mă bucur că a acceptat să îl continue, lărgind perspectiva, în colaborare cu sectorul de gramatică pe care-l conduce la Institutul de Lingvistică

„Iorgu Iordan – Al. Rosetti”. M-a entuziasmat ideea și în calitate mea de președinte al Comisiei de cultivare a limbii române a Academiei Române. Vom putea detecta mai clar sensul evoluției limbii române, fapt important pentru stabilirea normei acesteia.

Lucrările personale și proiectele colective amintite le-am văzut după ce au fost publicate. În ultimii ani am avut satisfacția de a colabora cu ea la diverse proiecte în calitate mea de „manager”. Primul a fost *Gramatica limbii române*, apărut în 2004 și realizat la Institut. A organizat, împreună cu profesoara Valeria Gușu-Romalo, redactarea și revizia finală a lucrării, a redactat cele mai multe pagini din cele două volume. La insistențele mele pentru accelerarea ritmului redactării, mi s-a adresat cu lamentații la care nu puteam să nu fiu sensibil: „Domnu’, vă rog încă două săptămâni” sau „Lucrăm zi și noapte [tiam din familie că e adevărat!]. Nu vrem să dăm ceva prost”. N-am asistat la nicio edină a colectivului de gramatică, dar am avut ocazia să o văd la o altă edină cum „oficiază”: privire încordată, serioasă, gravă cu „tinerele lupe de mare” care o ascultă smerite. Își apăsă cu strânicie pererile, dar asta nu înseamnă că nu poate uneori să dea un telefon ca să spună: „Știi că s-ar putea să ai dreptate!” Am avut ocazia, în calitate mea de ofer, să o văd și necăjită, când nu-i putea respecta planurile.

Sunt încântat că am acum ocazia să colaborez cu ea și la „Revue roumaine de linguistique” unde, odată cu reorganizarea recentă a comitetului de redacție, a devenit redactor-șef adjunct. Tenacitatea, exigența și preocuparea pentru noi soluții de organizare sunt tot atâtea calități pe care ajung abia acum, la ceas aniversar, să le descopăr.

M-am bucurat foarte mult când a fost primită în Academia Română. Lucru rar: nimeni nu a contestat-o, fiindcă atât colegii de la Academie, cât și cei de la facultate, tui cât cartea teie colega noastră, mai ales, că este omul care își respectă angajamentele asumate. Singura ei slăbiciune are un nume: Marta.